

Wereld kijkt Duitsland op de vingers bij klimaatdoelen

Achtergrond - 10 november 2017 - Auteur: Josta van Bockxmeer

Het is spitsuur voor het klimaat in Duitsland. Als gastland van de VN-klimaattop in Bonn vervult het een voorbeeldrol in de energietransitie. In Berlijn onderhandelen Die Grünen, CDU/CSU en FDP over de sluiting van de kolencentrales. Het ziet ernaar uit dat het land de eigen klimaatdoelstellingen niet zal halen.

Aan de vooravond van de VN-klimaattop in Bonn zitten een paar honderd mensen in de aula van een school in Bonn. Voor de deur staan kratten met limonade, kisten met appels en grote dozen studentenhaver. Op het podium bespreken wetenschappers en activisten uit Duitsland en de Filippijnen hoe de wereld het beste van de fossiele brandstoffen af kan komen zonder dat de stroom uitvalt.

Duitsland, dat als gastland van de conferentie een voorbeeldrol vervult, zal de eigen klimaatdoelen waarschijnlijk niet halen. Het land heeft afgesproken de jaarlijkse CO₂-uitstoot tot 2020 met veertig procent te verminderen ten opzichte van 1990. Op dit moment ziet het ernaar uit dat het land maar een reductie van dertig tot 33 procent zal halen. "Dat is een risico voor de reputatie van het land", zegt Philipp Litz van de energietransitie-denktank Agora Energiewende, na de podiumdiscussie aan de telefoon.

De effectiefste manier om de CO₂-uitstoot te verminderen, is het uitschakelen van de kolencentrales in Duitsland. Anders dan bijvoorbeeld Nederland, Engeland en Frankrijk heeft Duitsland nog geen datum vastgelegd waarop het wil stoppen met het winnen van energie uit kolen. Met ruim veertig procent maakt energie uit kolen een groot deel uit van de Duitse energievoorziening. "Duitsland staat onder druk. We moeten op korte termijn stoppen met kolen", zegt Litz.

Kohleausstieg

De 'Kohleausstieg' - zoals het sluiten van de kolencentrales in navolging van de 'Atomausstieg' wordt genoemd - is dan ook hét onderwerp van discussie in Bonn. Tijdens de grote demonstratie in de stad afgelopen weekeinde, waren veel spandoeken te zien waarop werd opgeroepen de kolencentrales te sluiten. Vijftig kilometer te noordwesten van Bonn bezetten actievoerders de grootste Duitse bruinkoolmijn. Bruinkool is de meest vervuilende fossiele brandstof, en ook de

enige die Duitsland nog op eigen bodem wint.

Julia Verlinden, woordvoerder voor energiepolitiek in de Bondsdagfractie van Die Grünen, nam ook deel aan de demonstraties in de buurt van Bonn. Met een groen hesje aan liep ze tussen de actievoerders, om er namens de Bondsdag op te letten dat de politie niet te hard optreedt tegen de actievoerders. Haar collega's in Berlijn zullen de volgende dag de coalitiegesprekken met de FDP en de CDU/CSU voortzetten. Die hebben laten weten de kolencentrales niet te snel te willen sluiten. De gesprekken eindigen op 16 november, precies een dag eerder dan de conferentie in Bonn.

“Jamaica als coalitie kan alleen werken als we een betrouwbare manier vinden om de klimaatdoelen te halen”, zegt Verlinden. 'Jamaica' verwijst naar de partijkleuren van de onderhandelende partijen - groen, geel en zwart. Voor Verlinden betekent dat niet per se dat de kolencentrales meteen van het net moeten. “Natuurlijk is dat een snelle manier om de CO2-uitstoot te verminderen, maar het is uiteindelijk niet genoeg”, zegt ze. Volgens haar moeten de andere partijen met concrete voorstellen komen voor het halen van de klimaatdoelen. “De wereld zal toekijken of Duitsland open is over hoe het de doelen gaat bereiken”, denkt Verlinden.

Industrieland

De weerstand tegen de '*Kohleausstieg*' heeft er ook mee te maken dat Duitsland meer van kolen afhankelijk is dan veel omringende landen. Nederland heeft veel gas onder eigen bodem, en in Frankrijk komt veel energie uit kerncentrales. Volgens Litz, die is gespecialiseerd in energiepolitiek, is ook de culturele betekenis van de kolenmijnen niet te onderschatten. “Duitsland definieert zich als industrieland. Daar hoort de opwekking van stroom uit bruin- en steenkool bij”, zegt hij.

In de jaren 50 en 60 werkten er in de steenkoolmijnen in het Rijnland ongeveer 500.000 mensen, stelt Litz. “Iedereen had wel iemand in de familie die in de mijnen werkte”, zegt hij. De mijnbouw is daarom sterk verbonden met het economisch herstel van Duitsland na de oorlog, en met de Duitse cultuur. “De instelling is: ‘De kolen hebben ons vooruit geholpen’”, zegt Litz. Als voorbeeld verwijst hij naar het stadion van voetbalclub Schalke04 in Gelsenkirchen in de buurt van Essen. De tunnel waar de spelers uitkomen, is daar beschilderd alsof het de ingang van een steenkoolmijn is.



Die instelling is nu ook te zien in de reactie van de industrie op de discussie over de 'Kohleausstieg'. Naar aanleiding van de coalitie-onderhandelingen heeft de branchevereniging van de Duitse industrie (BDI) een persbericht gepubliceerd, waarin staat dat bedrijven zich grote zorgen maken over de stijgende stroomprijzen. "Het industrieland Duitsland, onze wereldwijd succesvolle bedrijven en onze medewerkers verdienen een formatie zonder emoties en ideologie", staat er. En: "Een overhaaste 'Kohleausstieg' is fout."

Banen

Bondsdaglid Marie-Luise Dött, woordvoerder voor milieu van de christen-democratische CDU, schrijft in antwoord op vragen van Duitslandweb: "2020 is dichtbij, en natuurlijk moeten we over stroom uit kolen discussiëren. Daar doen wij ook als CDU/CSU aan mee. Maar voor ons zijn er belangrijke voorwaarden. Wij willen een altijd betaalbare en betrouwbare verzorging met stroom. Bovendien moeten we sociale problemen in de mijnbouwregio's vermijden en willen we geen elektriciteit uit kolencentrales en kerncentrales in onze buurlanden importeren. Experts moeten nu beoordelen wat er onder deze voorwaarden mogelijk is."

Met 'sociale problemen' verwijst Dött naar het verlies van banen in de Duitse mijnbouwgebieden. Die zijn in het Rijnland, in de Oost-Duitse Lausitz en op de grens van Saksen, Saksen-Anhalt en Thüringen te vinden. Veel mensen in die regio's zijn voorstander van de mijnen, omdat ze voor de energieconcerns werken.

Litz gaat ervan uit dat veel van de mijnbouwwerkers een nieuwe baan in de

duurzame energie kunnen vinden. “Hun identiteit als vestigingsplaats voor energiebedrijven kunnen de regio’s dan behouden”, zegt hij. Maar de kolenindustrie is geen model meer voor de toekomst.”

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel:

<https://duitslandinstituut.nl/artikel/23555/wereld-kijkt-duitsland-op-de-vingers-bij-klimaatdoelen>